

**ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ**
**Instructional Academic Leadership of School Administrator
of District Non Formal Education Centers in Amnatcharoen**

สนั่น ใจโชติ¹ ดิเรก แสสนธิ² สุวรรณ เดชน้อย³
ศิริพร ชินวงศ์⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ และ 2) ศึกษาระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้จากการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 51 ข้อ มีความตรงเชิงเนื้อหาระหว่าง 0.60 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และหมุนแกนองค์ประกอบแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนริแมกซ์ (Varimax Rotation) ผลการวิจัย พบว่า

1) องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ มีจำนวน 9 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล (2) การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ (3) การใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ (4) การกำหนดพันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา (5) การบริหารจัดการหลักสูตร (6) การพัฒนาวิชาชีพครู (7) การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา (8) การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และ (9) การส่งเสริมยกระดับวิชาชีพครู สามารถอธิบายองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ได้ร้อยละ 77.141

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนครราชสีมา

² อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา

³ อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนครราชสีมา

⁴ บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยนครราชสีมา

2) ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.771$)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, องค์ประกอบ, ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ABSTRACT

The purposes of this research are 1) to study the academic leadership of school administrator of district non formal education centers in Amnat Charoen 2) to study the leadership thinking level of managements in academic of school administrator of district non formal education in Amnat Charoen. The data sampling of education management and teacher and staff in academic leadership of school administrator of district non formal education centers in Amnat Charoen the random sampling size total 113 people from Krejcie & Morgan table. The instrument used in this study was a questionnaire scale 5 level total 51 item. There got score between 0.60 – 1.00 with the reliability 0.98 The data analysis by Exploratory Factor Analysis : EFA and the analysis method with Principal Component Analysis and Orthogonal Rotation by Varimax Rotation. The research results : as below

1) The elements of academic leadership of school administrator of district non formal education centers in Amnat Charoen total 9 elements are 1) supervision, control, follow up and evaluation 2) Creating an atmosphere of academic 3) Innovation Learning 4) Mission and Goal of organization had determine 5) Curriculum management 6) teaching profession development 7) Vision of organization had determine 8) Creating an atmosphere of learning 9) Supporting teaching profession for upgrade them. This research can explain about the academic leadership of school administrator of district non formal education centers in Amnat Charoen at statistic score 77.141

2) The thinking level of academic leadership of school administrator of district non formal education centers in Amnat Charoen on overall are excellent $\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.771$

Keywords: academic leadership, element, non formal education

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย และจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษามรดกประเพณีอันดีงามและของประเทศไทย รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 25453 (สำนักทดสอบทางการศึกษา 2553 : 1-3)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่จะทำให้เกิดความร่วมมือของครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนการเรียนรู้ของผู้เรียน (Leithwood, 2006) ซึ่งนักวิจัยส่วนใหญ่เชื่อว่าภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นบทบาทที่ทำให้ผู้บริหารประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา (Higginson, 2011) รูปแบบภาวะผู้นำส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาที่เอาใจใส่กับงานการเรียนการสอนของสถานศึกษาเป็นหลัก หากจะพัฒนาสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำทางวิชาการและหลักสูตร (MacNeill และคณะ, 2003) และจากการศึกษาของ Higginson (2011) พบว่าสถานศึกษาที่มีคุณภาพดีเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้โอกาสครูในการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย พันธกิจของสถานศึกษา (Higginson, 2011) การเรียนรู้ของนักเรียน การสอนที่มีคุณภาพ และการจัดองค์การที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สัมพันธ์กัน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อดำเนินการให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน (Dimmock & Walker, 2005)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 160 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 113 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2553 : 162-165)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีต่อองค์ประกอบของภาวะผู้นำของผู้บริหาร

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เลือกข้อความที่มีค่า IOC 0.60-1.00 และหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ทั้งฉบับ โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (พรณี ลีกิจวัฒน์. 2553 : 197) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล จัดส่งถึงศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 113 คน โดยการส่งและตอบรับที่สำนักงานศูนย์การศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอำนาจเจริญ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 107 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 94.69

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($Mean = \bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis) และหมุนแกนขององค์ประกอบแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีการวารีแมกซ์ (Varimax Rotation)

ผลการวิจัย

1. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด (Correlation Matrix) ด้วยเทคนิคของ Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy: KMO พบว่า ตัวแปรมีค่าเท่ากับ .877 ซึ่งมีความมากกว่า .80 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดมีความเหมาะสมในระดับดีมาก และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity พบว่ามีนัยสำคัญที่ระดับ .00 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ระหว่างกันสามารถนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบได้

2. ผลการสกัดองค์ประกอบขั้นต้น (Factor Extraction) โดยใช้วิธี Principal Component Analysis ปรากฏว่า จากตัวแปรที่นำมาสกัดองค์ประกอบ จำนวน 51 ตัว องค์ประกอบที่มีค่าไอเกน (Eigenvalues) มากกว่า 1.0 กำหนดจำนวนตัวประกอบล่วงหน้า ร้อยละของความแปรปรวนสะสม 60% ขึ้นไป

3. ผลการหมุนแกนองค์ประกอบ (Factor Rotation) เพื่อให้ได้องค์ประกอบร่วมที่ชัดเจน โดยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal) เป็นการหมุนแกนที่ยังคงให้แกนองค์ประกอบตั้งฉากกัน หมายความว่า องค์ประกอบที่ได้เป็นอิสระต่อกันด้วยวิธีการวาริแมกซ์ (Varimax) ซึ่งให้เห็นว่า องค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกน 5.705 องค์ประกอบที่ 2-9 มีค่าไอเกนตั้งแต่ 3.410-4.546 ผลการสกัด องค์ประกอบขั้นต้น และการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการสกัดองค์ประกอบและการหมุนแกนองค์ประกอบแบบมุมฉาก

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	% of Cumulative	Total	% of Variance	% of Cumulative
	1	23.969	46.997	46.997	5.705	11.187
2	2.789	5.469	52.466	4.546	8.915	20.102
3	2.410	4.726	57.192	4.418	8.662	28.764
4	2.057	4.034	61.226	4.410	8.647	37.411
5	1.682	3.298	64.524	4.376	8.580	45.991
6	1.585	3.107	67.632	3.972	7.787	53.778
7	1.315	2.578	70.210	3.597	7.053	60.831
8	1.283	2.516	72.725	3.526	6.913	67.744
9	1.160	2.275	75.001	3.410	6.686	74.430

4. การให้น้ำหนักในแต่ละองค์ประกอบเป็นค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลังการหมุนแกนแล้ว จากตาราง Rotated Component Matrix ปรากฏว่า องค์ประกอบที่ 1 มีค่าน้ำหนัก 0.563-0.706 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าน้ำหนัก 0.434-0.671 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าน้ำหนัก 0.540-0.786 องค์ประกอบที่ 4 มีค่าน้ำหนัก 0.407-0.758 และองค์ประกอบที่ 5 มีค่าน้ำหนัก 0.442-0.791 องค์ประกอบที่ 6 มีค่าน้ำหนัก 0.600-0.808 องค์ประกอบที่ 7 มีค่าน้ำหนัก 0.710-0.797 องค์ประกอบที่ 8 มีค่าน้ำหนัก 0.646-0.743 และองค์ประกอบที่ 9 มีค่าน้ำหนัก 0.455-0.743 โดยพิจารณาตัวแปรที่มีค่าน้ำหนัก 0.30 ขึ้นไป จากตัวแปร 51 ตัว ปรากฏว่า วิเคราะห์จัดเข้า องค์ประกอบใหม่ได้ 50 ตัว โดยตัวแปรที่ 33 มีค่าน้ำหนักไม่ถึง 0.3 จึงตัดทิ้งไป ดังนี้

องค์ประกอบ 1 มี 9 ตัวแปร คือ ข้อ 47, 45, 49, 44, 50, 42, 41, 48, และ 43 ผู้วิจัยตั้งชื่อ องค์ประกอบนี้ว่า ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารแนะนำครูผู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีหลังจากการนิเทศการเรียนการสอน

- ผู้บริหารให้คำแนะนำครูเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

- สถานศึกษามีคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน

- ผู้บริหารเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อพบปะครู และผู้เรียนอยู่เสมอ

- ผู้บริหารนำผลการประเมินจากการนิเทศทุกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงในการพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอนของครู

- ผู้บริหารให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก่ผู้มาปฏิบัติงานใหม่อย่างเป็นกัลยาณมิตร

- ผู้บริหารร่วมกับครูวางแผนการนิเทศภายในเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน

- ผู้บริหารร่วมกับครูอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน

- ผู้บริหารสังเกตการสอนของครูทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

องค์ประกอบ 2 มี 7 ตัวแปร คือ ข้อ 35, 34, 31, 30, 29, 46, และ 27 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการของสถานศึกษา

- ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน

- ผู้บริหารใช้เทคนิคการบริหารงานแบบกัลยาณมิตร และยอมรับฟังความคิดเห็นทางด้านวิชาการโดยยึดหลักประชาธิปไตย

- ผู้บริหารมีการกระตุ้นและพัฒนาในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

- ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูที่มีผลงานดีเด่นได้เผยแพร่ผลงานให้กับครูในสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาอื่นๆ

- ผู้บริหารสะท้อนผลกลับไปให้กับครูหลังจากมีการนิเทศการเรียนการสอน

- ผู้บริหารส่งเสริม ให้ความรู้ ให้ครูทาวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

องค์ประกอบ 3 มี 5 ตัวแปร คือ ข้อ 17, 16, 15, 18 และ 19 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูใช้นวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูพัฒนาแผนการสอนโดยใช้นวัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ๆ

- ผู้บริหารสร้างความตระหนักให้ครูเขียนแผนการสอนอยู่เสมอ

- ผู้บริหารสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน
- ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้วิธีวัดและประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย และประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน

องค์ประกอบ 4 มี 6 ตัวแปร คือ ข้อ 6, 5, 7, 9, 8 และ 10 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการกำหนดพันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหาร มีการกำหนดนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน

- ผู้บริหารนำผลการประเมินผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานมาเป็นแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ พันธกิจให้ทันสมัย

- ผู้บริหาร กำกับ ติดตาม ให้บุคลากรทุกฝ่ายดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

- ผู้บริหารกำหนดภารกิจหน้าที่ของคนตามสายงาน ที่ปฏิบัติ โดยออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนให้ทราบ

- ผู้บริหารสนับสนุนส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ภารกิจงานต่อชุมชน

- ผู้บริหารใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการวางแผนจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

องค์ประกอบ 5 มี 7 ตัวแปร คือ ข้อ 13, 12, 14, 32, 51, 11 และ 36 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหาร กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา และผลกระทบที่เกิดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสม่ำเสมอ

- ผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น

- ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน

- ผู้บริหาร เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ปรึกษาหารือด้านการจัดการเรียน ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นมิตร

- ผู้บริหารร่วมอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการหาแนวทางการพัฒนาผู้เรียนกับคณะครู

- ผู้บริหารนำปรัชญาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นแนวทางการนำหลักสูตรแกนกลางของชาติสู่สถานศึกษา

- ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินตนเองเพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง

องค์ประกอบ 6 มี 4 ตัวแปร คือ ข้อ 21, 20, 22 และ 23 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารร่วมกับครูในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาชีพ
- ผู้บริหารมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้ความต้องการของครูเป็นฐาน
- ผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณให้ครูเข้าร่วมการอบรม ทั้งของภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาวิชาชีพครู

- ผู้บริหารเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกสถานศึกษามาให้ความรู้แก่ครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู

องค์ประกอบ 7 มี 4 ตัวแปร คือ ข้อ 2, 1, 4 และ 3 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมของสถานศึกษา
- ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ ครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา

- ผู้บริหาร ครูและบุคลากรร่วมกันสร้างเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- ผู้บริหารมีการสื่อสาร วิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา

องค์ประกอบ 8 มี 4 ตัวแปร คือ ข้อ 37, 38, 40 และ 39 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ งานวิชาการ เช่น การแข่งขันตอบปัญหาฯ เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา

- ผู้บริหารพิจารณาผลการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมโดยเน้นผลงานด้านวิชาการ

- ผู้บริหารร่วมแสดงความยินดี และยอเยอความก้าวหน้าหรือความเป็นเลิศทางวิชาการทั้งของครูและนักเรียน ร่วมกับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง

- ผู้บริหารกับครูพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่หลากหลาย เช่นการพัฒนาห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ เป็นต้น

องค์ประกอบ 9 มี 4 ตัวแปร คือ ข้อ 24, 25, 28 และ 26 ผู้วิจัยตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า ด้านการยกระดับวิชาชีพครู มีตัวแปรดังนี้

- ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน และให้โอกาสครูในการศึกษาต่อ

- ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษาได้ยกระดับวิทยฐานะทางวิชาชีพครู

- ผู้บริหารส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครู อาทิ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพครู

- ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น

2) ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, $SD = 0.771$)

อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า ตัวแปรทั้ง 50 ตัวแปร สามารถจัดกลุ่มเป็นองค์ประกอบ 9 องค์ประกอบ ผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

ผู้บริหารแนะนำครูผู้เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีหลังจากการนิเทศการเรียนการสอนผู้บริหารให้คำแนะนำครูเพื่อการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน สถานศึกษามีคณะกรรมการนิเทศภายในเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ผู้บริหารเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อพบปะครู และผู้เรียนอยู่เสมอ ผู้บริหารนำผลการประเมินจากการนิเทศทุกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงในการพัฒนางาน และการจัดการเรียนการสอนของครูให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ แก่ผู้มาปฏิบัติงานใหม่อย่างเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารร่วมกับครูวางแผนการนิเทศภายในเพื่อสร้างความเข้าใจในการพัฒนางานและการจัดการเรียนการสอน อภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการหาแนวทางพัฒนาผู้เรียน และผู้บริหารสังเกตการสอนของครูทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอดคล้องกับ ขวัญจิตต์ เนียมเกตุ. (2552: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศการสอนอยู่ในระดับน้อย

องค์ประกอบที่ 2 การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ

ผู้บริหารร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาผู้เรียนในด้านวิชาการของสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียน ผู้บริหารใช้เทคนิคการบริหารงานแบบกัลยาณมิตร และยอมรับฟังความคิดเห็นทางด้านวิชาการโดยยึดหลักประชาธิปไตย มีการกระตุ้นและพัฒนาในด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูที่มีผลงานดีเด่นได้เผยแพร่ผลงานให้กับครูในสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาอื่นๆ ผู้บริหารสะท้อนผลกลับไปให้กับครูหลังจากมีการนิเทศการเรียนการสอน และส่งเสริม ให้ความรู้ ให้ครูทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ Alig-Mielcarek และ Hoy (2005 : Web Site) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะเป็นผู้มีประสิทธิผลในการเพิ่มพูนผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ถ้าหากว่าพวกเขาเหล่านั้นหันไปใส่ใจกับการพัฒนาบรรยากาศของสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นทางวิชาการ

องค์ประกอบที่ 3 การใช้วัตกรรมการเรียนรู้

ผู้บริหารส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูใช้วัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูพัฒนาแผนการสอนโดยใช้วัตกรรมการเรียนรู้แบบใหม่ๆ สร้างความตระหนักให้ครูเขียนแผนการสอนอยู่เสมอ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ครูใช้วิธีวัดและประเมินผู้เรียนที่หลากหลาย และประเมินตามสภาพจริงของผู้เรียน สอดคล้องกับ เพ็ญพักตร์ ภูศิลป์ (2557) การศึกษาวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสาธิต ระดับประถมศึกษา ในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ มีการสร้างนวัตกรรมทางวิชาการ

องค์ประกอบที่ 4 การกำหนดพันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา

ผู้บริหาร มีการกำหนดนโยบายที่แสดงให้เห็นถึงการจัดกิจกรรมโดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนนำผลการประเมินผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานมาเป็นแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์พันธกิจให้ทันสมัย กำกับ ติดตาม ใ้บุคลากรทุกฝ่ายดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน กำหนดภารกิจหน้าที่ของคนตามสายงาน ที่ปฏิบัติ โดยออกคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนให้ทราบ สนับสนุนส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ภารกิจงานต่อชุมชน และผู้บริหารใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการวางแผนจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ไกษิษฐ์ เบลรินทร์ (2552) ได้ศึกษา การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้หลัก คือ การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้

องค์ประกอบที่ 5 การบริหารจัดการหลักสูตร

ผู้บริหาร กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาและผลกระทบที่เกิดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสม่ำเสมอ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น ผู้บริหารคอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้ปรึกษาหารือด้านการจัดการเรียน ด้วยบรรยากาศที่เป็นกันเองและเป็นมิตร ร่วมอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการหาแนวทางการพัฒนาผู้เรียนกับคณะครู ผู้บริหารนำปรัชญาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นแนวทางการนำหลักสูตรแกนกลางของชาติสู่สถานศึกษา และส่งเสริมให้คณะครูมีเจตคติที่ดีต่อการประเมินตนเองเพื่อนำผลการประเมินมาพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับ Hui-Ling Wendy Pan and Peiyong Chen (2010) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำสถานศึกษาในไต้หวัน การกระจายอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดและพัฒนาหลักสูตร

องค์ประกอบที่ 6 การพัฒนาวิชาชีพครู

ผู้บริหารร่วมกับครูในการกำหนดเป้าหมายทางวิชาชีพ ผู้บริหารมีบทบาทในการวางแผนพัฒนาวิชาชีพครูโดยใช้ความต้องการของครูเป็นฐาน สนับสนุนงบประมาณให้ครูเข้ารับการอบรมทั้งของภาครัฐและเอกชนเพื่อให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาวิชาชีพครู และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิจาก

ภายนอกสถานศึกษามาให้ความรู้แก่ครูเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู สอดคล้องกับ ดวงกมล เปียทอง (2554) วิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยประกอบด้วยการพัฒนาครู

องค์ประกอบที่ 7 การกำหนดวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดแผนงาน โครงการ และกิจกรรมของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ ครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาร่วมกัน กำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษา ร่วมกันสร้างเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษา มีการสื่อสาร วิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจของสถานศึกษา สอดคล้องกับ เอ็มบาธา. (Mbatha. 2004) ได้ศึกษาบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า มีความสัมพันธ์ทางอ้อมระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนกับการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษา การสร้างเป้าหมายของสถานศึกษาให้ชัดเจนการสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่าง สถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำกับสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์สูง

องค์ประกอบที่ 8 การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้

ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ งานวิชาการ เช่น การแข่งขันตอบ ปัญหา เพื่อสร้างบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา ผู้บริหารพิจารณาผลการปฏิบัติงานด้วยความยุติธรรมโดยเน้นผลงานด้านวิชาการ ผู้บริหารร่วมแสดงความยินดี และยอเยอความก้าวหน้า หรือความเป็นเลิศทางวิชาการทั้งของครูและนักเรียน ร่วมกับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ ทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ เป็นต้น สอดคล้องกับ ชฎาภาญจน์ เจริญขันธ์ (2553: บทคัดย่อ) ประเด็นที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 ใน 3 ด้านคือ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 9 การยกระดับวิชาชีพครู

ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุน และให้โอกาสครูในการศึกษาต่อ ส่งเสริมให้ครูในสถานศึกษา ได้ยกระดับวิทยฐานะทางวิชาชีพครู ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับครู อาทิ การ พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสร้างเครือข่ายทางวิชาชีพครู และส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้รับการ พัฒนาผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ Ruffin (2007) ได้ศึกษาการรับรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษาในเมืองเกี่ยวกับความเห็นและการใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการผู้บริหาร สถานศึกษารับรู้บทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการโดย การจัดให้มีการพัฒนาวิชาชีพ

2. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

หลังจากการจัดกลุ่มองค์ประกอบแล้ว พบว่า ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ

โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, $SD = 0.771$) สอดคล้องกับ ประยูลย์ นนทะคำจันทร์ (2558:ก) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ จังหวัดอำนาจเจริญ องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. ควรศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- โกศิษฐ์ เปลรินทร์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา **ขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ขวัญจิตต์ เนียมเมตุ. (2552). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัด **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชฎากาญจน์ เจริญชนม์. (2553). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา **สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงกมล เปียทอง. (2554). รูปแบบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา **ขั้นพื้นฐาน** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ศึกษาศาสตร์ดุสิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย
- ประยูลย์ นนทะคำจันทร์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร **สถานศึกษากับการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา** สังกัดสำนักงาน **เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราช **ภัฏร้อยเอ็ด**
- พรธณี ลีกิจวัฒน์. (2553). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์

- เพ็ญพักตร์ ภูศิศิลป์. (2557). **องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสาธิตระดับประถมศึกษาในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีสเทวิน. สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2553). **แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- Alig-Mielcarek, M. Jana and W. K. Hoy. (2005). **A Theoretical and Empirical Analysis of The Nature, Meaning, and Influence of Instructional Leadership**. [Online]. Available <http://72.14.235.104/search?q=cache:P2iwpAZ4GAwJ:www.coe.ohiostate.edu>. 6 October 2016.
- Dimmock, C., & Walker, A. (2005). **Educational Leadership: Culture and Diversity**. London: SAGE.
- Higginson, M. S. (2011). **The Relationship between Elementary Principals' Conceptualization of Instructional Leadership and their Perceived Use of time**. Ph.D. Dissertation, Department of Educational Leadership, Brigham Young University.
- Hui-Ling Wendy Pan and Peiyong Chen. (2010). **School Leadership in Taiwan: Challenges and Strategies**. [Online]. Available from <http://www.ied.edu.hk/apcl/roundtable2010/abstract/Pan%20huiling.pdf> [2016, October 12]
- Leithwood, K. (2006). **A review of the research: Educational leadership. The laboratory for student success at the temple university center for research in human development and education, University of Toronto**. [Online]. Available from <http://www.temple.edu/lss>. Retrieved August 28, 2012
- MacNeill, N., et.al. (2003). **Beyond instructional leadership: towards pedagogic Leadership**. Paper submitted for presentation at the 2003 annual conference for the Australian Association for Research in education Auckland.
- Mbatha, M. V. (2004). **The Principal's Instructional Leadership Role as A Factor Influencing Academic Performance: A Case Study**. Vryheid Region : University of South Africa.
- Ruffin, A. (2007). **Hybrid classes: maximizing resources and student learning**. [Online]. Available from <http://courses.durhamtech.edu/tlc/www/html/SpecialFeature/hybridclasses.htm>. Retrieved October 26, 2016